

III науково-практичний круглий стіл

Сучасні виклики для міграційної політики: правові, освітні та історичні аспекти

Co-funded by the
European Union

Суми 2025

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет**

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ: ПРАВОВІ,
ОСВІТНІ ТА ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ**

**Матеріали
III науково-практичного круглого столу
(Суми, 20 червня 2025 року)**

**Суми
Сумський державний університет
2025**

Редакційна колегія:

В. М. Завгородня, кандидат юридичних наук, доцент;

А. М. Куліш, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

А. В. Гончаренко, кандидат історичних наук, доцент;

М. В. Плотнікова, кандидат юридичних наук, доцент

А. С. Славко, кандидат юридичних наук, доцент;

А. Л. Чернявський, кандидат юридичних наук, доцент;

О. А. Швагер, кандидат юридичних наук, доцент.

Видання рекомендоване до друку рішенням вченої ради Навчально-наукового інституту права СумДУ (протокол № 8 від 19 червня 2025 року)

С 91	Сучасні виклики для міграційної політики: правові, освітні та історичні аспекти : матеріали ІІІ науково-практичного круглого столу, Суми, 20 червня 2025 р. / ред. колегія: В. М. Завгородня, А. М. Куліш та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2025. – 95 с.
------	---

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, викладачів закладів вищої та фахової передвищої освіти, вчителів шкіл, виголошені під час проведення ІІІ науково-практичного круглого столу «Сучасні виклики для міграційної політики: правові, освітні та історичні аспекти», присвяченого актуальним питанням європейської міграційної політики, історії та права і проведеного в межах реалізації освітнього проєкту «101098859-EU4Migration-ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH-UA-IBA / ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH «Міграційна політика та право ЄС у контексті цілей сталого розвитку» напряму «Жан Моне» програми Еразмус+».

Позиція організаційного комітету не завжди збігається з міркуваннями, висловленими учасниками. В збірнику збережено авторські орфографію, пунктуацію та стилістику. Відповідають за достовірність даних та дотримання принципів академічної доброчесності учасники науково-практичного круглого столу.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ЗМІСТ

<i>Варанкін К. С.</i> ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ.....	5
<i>Гончаренко А.В.</i> МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ФРН У ПЕРІОД «КРИЗИ БІЖЕНЦІВ» 2015–2017 РР.	9
<i>Гуляєва Л.П. та ін.</i> ОСВІТНЯ ПІДТРИМКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЖІНОК-ВПО НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	13
<i>Жучков Т. В.</i> ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПІДТРИМКИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	17
<i>Завгородня В.М.</i> ПРАВО НА ПОВЕРНЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ	20
<i>Іващенко В. О.</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ МІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	24
<i>Калюжна Л. М.</i> ПРАВОВИЙ СТАТУС ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	26
<i>Клочко А. Р.</i> ІНКЛЮЗІЯ В МІГРАЦІЙНОМУ ПРАВІ І ПОЛІТИЦІ ЄС: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ВИМУШЕНОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ.....	30
<i>Конон Я.В.</i> ПРАВА ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ: МІЖ ДЕРЖАВНИМИ ІНТЕРЕСАМИ ТА ПРИНЦИПАМИ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ ОСОБИ	33
<i>Корнева Т. В., Сірочук І.В.</i> ОКРЕМІ НОРМАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПЕРЕШКОДИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ВПО- СТУДЕНТАМ ЗВО	36
<i>Мовсесян Ц. Г.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ДІТЕЙ У МЕЖАХ ДИРЕКТИВИ ЄС ПРО ТИМЧАСОВИЙ ЗАХИСТ.....	39
<i>Мотіна В.С.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ПРИМУСОВІЙ ПРАЦІ МІГРАНТІВ.....	42
<i>Наумкіна С. М., Ключев Г. О.</i> ЕМІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	44
<i>Ніколаїду Е.</i> МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ГРЕЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: МІЖНАРОДНО-ПОДІТИЧНИЙ, ІСТОРИЧНИЙ ТА ОСВІТНІЙ АСПЕКТИ	47
<i>Палько В. І.</i> АДАПТАЦІЯ МІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЄС	52
<i>Пільщіков І.С.</i> МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОСВІТНІЙ АСПЕКТ	55
<i>Плотнікова М.В.</i> СТАНДАРТИ РАДИ ЄВРОПИ ЩОДО РОЛІ МЕДІА У ВИСВІТЛЕННІ ПИТАНЬ БІЖЕНСТВА.....	58
<i>Політова А.С.</i> СОЦІАЛЬНА НАПРУГА В СУСПІЛЬСТВІ ЩОДО ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З УКРАЇНИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ЗА КОРДОНОМ, ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ ЗЛОЧИННОСТІ В СВІТІ	61
<i>Славко А.С.</i> ПРИМУСОВА МІГРАЦІЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ	65
<i>Солодка І. В.</i> РОЛЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	67
<i>Stepanenko D.</i> HUMAN RIGHTS AND MIGRATION IN THE NUCLEAR AGE: GLOBAL AND EUROPEAN DIMENSIONS.....	70
<i>Трегубенко Г.П., Нестеренко Д.Р.</i> СОЦІАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН	73

СОЦІАЛЬНА НАПРУГА В СУСПІЛЬСТВІ ЩОДО ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З УКРАЇНИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ЗА КОРДОНОМ, ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ ЗЛОЧИННОСТІ В СВІТІ

Політова А.С.

кандидат юридичних наук, доцент

Маріупольський державний університет

Повномасштабна агресія Російської Федерації створила нові виклики та загрози не тільки для України, а й для країн Європейського Союзу. Це пов'язано, в першу чергу, з «бажанням» та «великим апетитом» країни-агресорки повернути велич Російської імперії, а також невизначеною політикою Сполучених Штатів Америки. Проте, ще одним фактором, який існує – це еміграція, величезний потік вимушених мігрантів з України до Європейського Союзу, пов'язаний з триваючим збройним конфліктом. Інтенсивність міграційних процесів у Європі є геополітичним викликом як для держав-членів, так і для Європейського Союзу в цілому. Регулювання міграції стало однією з найдинамічніших та найсуперечливіших сфер внутрішньої політики та правосуддя ЄС.

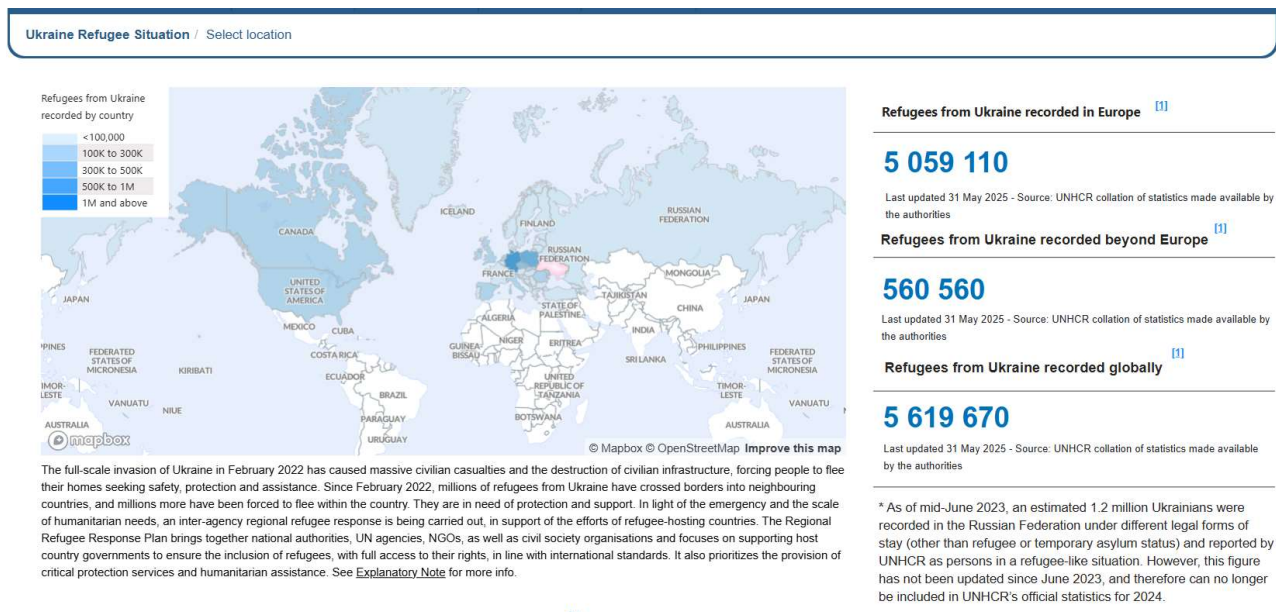

Рисунок 1. Ситуація з вимушеними переселенцями з України [1]

Т. С. Батраченко відзначає, що збройний конфлікт, руйнування інфраструктури, окупація окремих територій спричинили зростання соціальної напруги та дестабілізацію економіки, що створило сприятливе середовище для розвитку різних форм злочинної діяльності [2, с. 83]. Не виключенням стала й Європа, де серед лідерів Франція (індекс злочинності 55.3), Бельгія (49.2), Швеція (48.4), Велика Британія (47.4), Італія (47.3), Греція (46.7) та Молдова (45.1). Що ж стосується України, то вона за індексом злочинності (складає 46.9) посідає 7 місце серед країн Європи.

Crime Rate by Country 2025

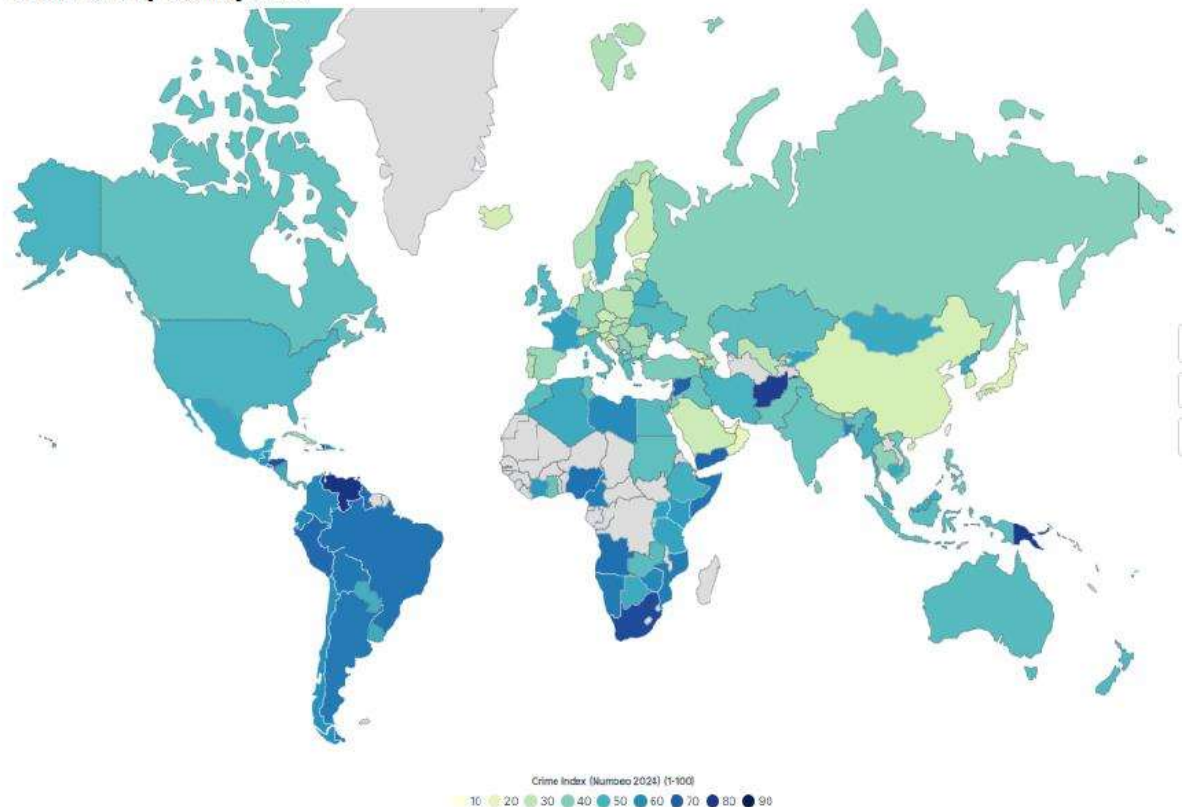

Рисунок 2. Стан злочинності в світі (2024 р.) [3]

Відзначимо, що «виїжджаючи до інших держав, громадяни і мешканці України не завжди потрапляли у сприятливе оточення. 17 березня 2022 р. Комітет ООН з ліквідації расової дискримінації висловив занепокоєння повідомленнями про дискримінацію, зокрема ксенофобське та расистське розпалювання ненависті та насильство щодо людей, які рятуються від конфлікту, та закликав держави-учасниці Міжнародної конвенції про ліквідації всіх форм расової дискримінації, особливо сусідні з Україною, продовжувати надавати доступ на свої території всім особам, які рятуються від конфлікту, без дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, національного чи етнічного походження та незалежно від їх імміграційного статусу, а також вжити заходів щодо запобігання, припинення всіх видів расової дискримінації та покарання за їх прояви, зокрема за ксенофобське і расистське насильство та ненависницькі висловлювання щодо осіб, які рятуються від конфлікту, вжити рішучих заходів щодо захисту всіх осіб від расистського насильства та ненависницьких висловлювань, у тому числі в Інтернеті, та публічно засудити расистські ненависницькі висловлювання, у тому числі у ЗМІ та з боку публічних осіб та політичних діячів, та дистанціюватися від них» [4].

Також варто зауважити, що ще до повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, а лише у гібридний формат збройної агресії (анексія Автономної Республіки Крим й окремих районів Донецької та Луганської областей) зверталася увага на такий випадок: «у січні 2018 р. в польських медіа з'явилося повідомлення про те, що міжнародна компанія Lindab, яка має виробничі потужності під Варшавою, зобов'язала співробітників-українців носити одяг у кольорах національного прапора (жовта сорочка та сині штани). Ситуація із дискримінаційним поділом працівників була підмічена одним із клієнтів фірми, який звернув увагу, що працівники зазначеної компанії мають форму різного кольору залежно від відділу, в якому працюють, але тільки працівники-українці носять синьо-

жовту форму (кольору національного прапора!). Він повідомив про цей випадок польську антирасистську асоціацію Never Again, яка своєю чергою надала їй широкого розголосу» [5].

Отже, виходячи із викладеного можна відзначити, що у країнах, які приймають вимушених переселенців з України, наші громадяни стикаються із соціальною напругою через дискримінацією за національною ознакою, цькування у закладах освіти та вчинення щодо них злочинних діянь. Але чи впливає це на загальний стан злочинності в країні, де перебувають вимушені переселенці в Україні?

До країн Європи, які приймають вимушених переселенців з України відносяться: Федеративна Республіка Німеччина – 1 млн. 200 тис.; Республіка Польща – 957 тис. 500; Чеська Республіка – 370 тис. 900; Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії – 246 тис. 900. І це лише деякі країни, куди емігрували громадяни України.

Так, наприклад, під час пандемії рівень злочинності у Федеративній Республіці Німеччина різко знизився, проте починаючи з 2023 р. рівень злочинності також зріс і навіть перевищив допандемічний. Але незважаючи на такий сплеск, країна фактично входить до двадцяти «наймирніших» країн світу. Зауважимо, що у 2023 р. було зареєстровано близько 6 млн. злочинів, що на 600 тис. більше ніж у 2022 р. Найбільша кількість насильницьких злочинів (нападів, вбивств, тілесних ушкоджень) зареєстрована саме у 2023 р. у порівнянні з 2021 р. і 2022 р. (див. Рисунок 3).

Що ж стосується осіб, яких підозрювали у вчиненні злочинів, то серед них 11, 6 % є вимушеними переселенцями з України. Якщо порівняти з іммігрантами з Сирії, то вони становлять 21,4 % і вони є лідерами злочинності серед вимушених переселенців.

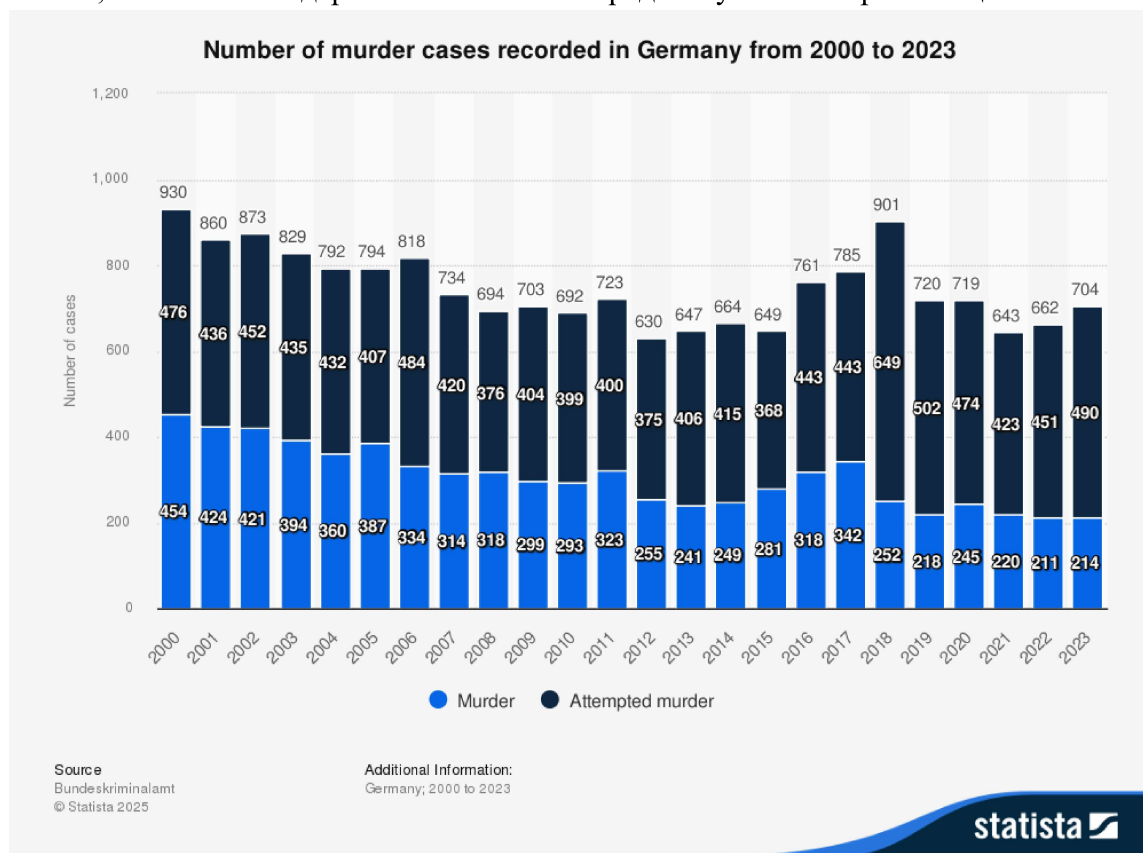

Рисунок 3. Кількість вбивств, зареєстрованих у Німеччині з 2000 р. по 2023 р. [6]

Що ж стосується Республіки Польща, то вона навпаки стикнулася з проблемою зростаючої злочинності іноземців. У 2024 р. польська поліція затримала 16400 іноземців, серед

яких громадяни України становили найбільшу групу правопорушників. Найпоширенішим правопорушенням, що призводило до арештів, є керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння та крадіжки. Так, зокрема, лідерами за затриманнями є громадяни України – 9753 особи. Вони значно випереджають громадян усіх інших держав. Громадяни Грузії посідають другу позицію в сумному рейтингу – 1780 осіб. Білоруси посіли третє місце в рейтингу порушників правоохоронних органів. Їх карали 1122 рази. Громадян Білорусі 178 разів ловили за керування автомобілем після вживання алкоголю, 130 разів – за крадіжку, а 59 арештів відбулося у справах про хабарництво [7]. Такий сплеск злочинності серед вимушених переселенців з України відображається не тільки в кількості затримань, а й у кількості ув'язнених правопорушників. Для порівняння: у 2019 р. кількість ув'язнених іноземців у польських в'язницях зросла на 78,6 % (понад 2300 осіб) у 2023 р. Це свідчить про ескалацію проблеми злочинності іноземців в республіці Польща та створює новий виклик для правоохоронних органів та судової системи країни.

Таким чином, проведений нами невеликий аналіз щодо соціальної напруги в суспільстві щодо вимушених переселенців з України, які перебувають за кордоном, як один із факторів злочинності в світі, дозволяє відзначити: по-перше, громадяни нашої держави потерпають через дискримінацію за національною ознакою, цькування у закладах освіти та вчинення щодо них злочинних діянь; по-друге, в деяких країнах спостерігається «сплеск» іноземної злочинності, де домінують саме українці. Разом з тим, така ситуація має суттєвий вплив саме на імідж нашої держави через некоректну поведінку. Але для більш обґрунтованих висновків, ця тема потребує більш ґрунтовного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Situation Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (date of access: 15.06.2025).
2. Батраченко Т. С. Кримінологічні підходи до мінімізації загроз зростання злочинності в післявоєнній Україні. New Ukrainian Law. 2024. № 5. С. 83-89. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.5.12> (дата звернення: 15.06.2025).
3. Situation Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (date of access: 15.06.2025).
4. Українці за кордоном – Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини - Головна. URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/ukraintsi-za-kordonom> (дата звернення: 15.06.2025).
5. Європейська правда. Порушення прав українців у ЄС: як змінити ситуацію. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2018/07/18/7084328/> (дата звернення: 15.06.2025).
6. Murder cases in Germany 2023| Statista. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1045508/number-of-murders-in-germany/> (date of access: 15.06.2025).
7. Poland's government blames immigrants for «importing crime» – but the truth is not so simple. Notes From Poland. URL: <https://notesfrompoland.com/2025/04/16/polands-government-blames-immigrants-for-importing-crime-but-the-truth-is-not-so-simple/> (date of access: 15.06.2025).